

Borut Batagelj

Iz Celja v svet

Zgodovinski pregled Mednarodnih iger šolarjev

V Celju smo v začetku junija 2018 obeležili 50. obletnico izvedenih prvih mednarodnih iger šolarjev – »*International Children's Games*« (v nadaljevanju: ICG). Dogodek ni bil pospremljen z veliko pozornosti medijev, ki bi širši javnosti odkrili zanimivo preteklost tega športnega dogodka, ki je leta 1968 bil prvič izveden prav v Celju, danes pa ga svet prepozna kot globalno športno gibanje. V izvedbah 52 letnih in 7 zimskih iger, katerih temelj so partnerstva med mesti, se je razvila prav posebna uspešna športna zgodba, ki v šport poskuša vnašati vrednote medkulturnega dialoga. Posebej v sodobnem športnem svetu je to vredno posebej izpostavljati, saj vrhunski šport podreja vse zgolj tekmovalnemu uspehu. Tekmovanja, na katerih se pomerijo otroci v starosti 12-15 let, pa v osnovni ideji organizacije teh tekmovanj nudijo mladim v prvi vrsti predvsem priložnost, da športno nadarjeni otroci spoznavajo svet, različne kulture in se skozi druženja z vrstniki iz drugih okolij učijo medsebojnega spoštovanja.

V petdesetletni zgodovini mednarodnih iger šolarjev je tako zaenkrat sodelovalo že več kot 900 mest s petih kontinentov in prav dejstvo, da se je vse skupaj začelo v Celju, je zagotovo zadosten razlog, da poskušamo vsaj deloma rekonstruirati mejnike in značilnosti iz zgodovine tega gibanja.

Pripraviti pregledni članek o zgodovini mednarodnih iger šolarjev pa je iz več razlogov zahtevna in odgovorna naloga. Prvič zato, ker v bogati zgodovini iger doslej skoraj ni bilo poskusov pisanja

sintez zgodovine iger, in drugič, ker dostopno gradivo predstavlja zgolj fragmente, ki jih je nemogoče sestaviti v popoln mozaik mnogo več kot 50.000 osebnih zgodb in doživljajev dosedanjih udeležencev, spremljevalcev, organizatorjev in vseh, ki so z igrami spletli nepozabne izkušnje. Zgodovine iger pravzaprav ne bo nikoli mogoče docela zajeti in objeti, skozi pregled nekaterih predstavljenih mejnikov pa vseeno lahko začutimo utrip, ki so ga igre skozi pet desetletij ustvarjale.

Tabela izvedenih letnih Mednarodnih iger šolarjev (ICG):

1968	Celje	Slovenija
1970	Videm	Italija
1972	Gradec	Avstrija
1974	Murska Sobota	Slovenija
1974	Darmstadt	Nemčija
1976	Murska Sobota	Slovenija
1976	Ženeva	Švica
1978	Ravne na Koroškem	Slovenija
1980	Lozana	Švica
1982	Darmstadt	Nemčija
1983	Troyes	Francija
1983	Murska Sobota	Slovenija
1984	Ženeva	Švica
1985	Granolleres	Španija
1986	Lozana	Švica
1987	Gradec	Avstrija
1988	Sombotel	Madžarska
1989	Andora	Andora

1990	Uzhgorod	Ukrajina
1991	Bratislava	Slovaška
1992	Ženeva	Švica
1993	Darmstadt	Nemčija
1994	Hamilton	Kanada
1994	Slovenj Gradec	Slovenija
1995	Celje	Slovenija
1996	Šopron	Madžarska
1997	Sparta	Grčija
1998	Logroño	Španija
1999	Medias	Romunija
1999	Češki Krumlov	Češka
1999	Velenje	Slovenija
2000	Hamilton	Kanada
2001	Sombotel	Madžarska
2002	Plock	Poljska
2002	Tajpej	Tajvan (Kitajska)
2003	Gradec	Avstrija
2003	Patras	Grčija
2004	Cleveland	Združene države Amerike
2005	Coventry	Anglija
2006	Bangkok	Tajska
2007	Reykjavík	Islandija
2008	San Francisco	Združene države Amerike
2009	Atene	Grčija
2010	Manama	Bahrain
2011	Lanarkshire	Škotska
2012	Daegu	Južna Koreja
2013	Windsor	Kanada
2014	Lake Macquarie	Avstralija
2015	Alkmaar	Nizozemska
2016	New Taipei City	Tajvan
2017	Kaunas	Litva
2018	Jeruzalem	Izrael

Tabela izvedenih zimskih Mednarodnih iger šolarjev (ICG):

1994	Ravne na Koroškem	Slovenija
1995	Prakovce -Helcmanovce	Slovaška
1999	Maribor	Slovenija
2009	Montreux-Vevey	Švica
2011	Kelowna	Kanada
2013	Ufa	Rusija
2016	Innsbruck	Avstrija

Pregledna statistika iger zelo jasno kaže na napredek in razcvet ideje, ki je šport vzela kot izhodišče za širjenje občečloveških moralnih vrednot. »Oče iger«, kot ga to mednarodno gibanje pogosto naslavlja, Slovenec Metod Klemenc, je predvsem po vzoru izvedene in uresničene ideje obuditev novodobnih olimpijskih iger našel pot do uresničitve nekakšne otroške olimpijade, ki se je v prvi izvedbi osredotočila samo na atletska tekmovanja šolarjev med 12 in 15 letom starosti. Uspešno izvedena atletska pionirska olimpijada v Celju leta 1967 mu je dala krila, da se projekta naslednje leto skupaj s sodelavci iz celjskih šol, domačega atletskega kluba in zveze loti bolj ambiciozno in ga izvede v mednarodnem merilu. Celjani so izkoristili osebne povezave in povezave med organizacijami iz sosednjih držav in jugoslovanskih republik ter tako v Celje v začetku junija 1968 povabili predstavnike devetih mest. Zaradi domačih razmer so zadnji trenutek odpovedali udeležbo predstavniki iz Francije.

Novinar regionalnega tednika iz Celja Milan Božič je dogodek takole opisal: »Lep in pisan je bil ta šopek mladih ljudi, ki jih je v sredo in zaradi dežja še v četrtek dopoldne povezala atletika. Lep in svež je bil kot roža, ki jo pobožaš v zgodnjem jutru. To so bili mladi in zdravi ljudje, polni veselja in življenja. Nič jih ni motilo, če se v govoru niso mogli najbolje sporazumeti, zato pa so si bili enotni v tem, da je tudi takšna prireditev pomembna vez prijateljstva med narodi. Prva mednarodna olimpiada mladih v Celju je uspela; uspela tako po udeležbi kot organizaciji in namenu. Zato prava škoda, da je močan dež prekinil tekmovanje prvega dne in so morali prireditev končati naslednje dopoldne v okrnjenem sestavu. Ekipe iz Vidma, Zagreba in Kranja so namreč morale odpotovati in se posloviti prej, kot so se ostali. Začelo se je tako kot na pravi olimpiadi. Najprej mimohod vseh mladih v značilnih dresih. Ko so korakali mimo tribune, jim je godba železničarskega prosvetnega društva France Prešeren igrala Kekčevo pesem 'Dobra volja je najboljša ...' Komaj so se zvrstili na sredini stadiona Borisa Kidriča in dvignili celjsko olimpijsko zastavo, je pred več kot 2000 gledalcev pritekla zadnja skupina nosilcev olimpijskega ognja. Bili so mladi in med njimi nekdanji olimpijec, Stan-ko Lorger. Počasi so se bližali prostoru, kjer je bila postavljena olimpijska žara, delo Vinka Pevcina. Na stadionu je završalo, ljudje so zaploskali in se veselili. Zagorel je celjski olimpijski ogenj, ki so ga prinesli s

Starega gradu in otroci so potrdili obljubo o častni športni borbi. Vse tako kot na pravi olimpiadi. In tako je prišel še zadnji delček slavnostne otvoritve. Pred mikrofoni je stopila predsednica celjske občinske skupščine Olga Vrabičeva in med drugim rekla — igre se lahko začnejo. In potem še pisani balončki. Menda, ki niso hoteli prav v zrak ... Tako se je začelo veliko tekmovanje mladih ljudi. Na startu so bili mladi iz Brna, Gradca, Vidma, Lausanne, Beograda, Zagreba, Trbovelj, Kranja in Celja. Manjkali so le mladi Francozi. Med tekmovalci so največ uspeha poželi mladi iz Brna. Kar osemnajstkrat so se povzpeli na slavnostni oder. Nič čudnega! Prišla je namreč ekipa, ki ima v osnovni šoli atletiko kot obvezen predmet. Bili so najbolje pripravljeni in opremljeni! Škoda, da so drugi dan manjkali pionirji iz Vidma, ki so že prvi dan zablesteli. Tudi pri njih se pozna sistematično delo. Če bi mestne reprezentance razvrstili po številu osvojenih medalj, bi dobili tak vrstni red: 1. Brno, 18, 2. Celje 9, 3. Videm, 8, 4. Beograd 6, 5. Gradec 4, 6. Lausanne 4, 7. Kranj 2 ter Trbovlje in Zagreb brez olimpijskega odličja.»

Že od prvega dogodka v Celju, ki je bil, kot opisano, omejen zgolj na atletiko, se je poslanstvo iger iskalo predvsem v druženju in (med)kulturnem povezovanju mladih. Tekmovanje je bilo zgolj povod za razvijanje ideje, ki se po drugi strani odmika od

vrhunškega športa kot izrazito omejevalnega fenomena, saj gre tam za (mednarodne) športne spopade na najbolj elitnem nivoju bodisi posameznikov bodisi ekip. V nasprotju s tem pa je model nekašnih otroških olimpijskih iger izpostavil že s prvo izvedbo kreativni model vzpostavljanja prijateljskih vezi in jih s spremljevalnimi dogodki tekmovanj vselej še poglobljal. Še več, ko vzamemo v obzir otroke in mladino, se na tem nivoju lahko vzpostavi sožitje, ki je hkrati tudi obet za prihodnost in zaupanje, saj neposredni stiki služijo predvsem vzgoji. Športno tekmovanje je tako zgolj povod, ki vodi k višjim ciljem, ki presegajo športne rezultate.

Skoraj skozi vsak spremljevalnih bilten doslej izvedenih iger se izpostavlja ideja »očeta iger« Metoda Klemenca, ki jo je slednji navezal na tragične in globalne posledice konflikta druge svetovne vojne in želja, da se preko športnega povezovanja in vzpostavljanja prijateljstva med narodi, slednja ne bi ponovila. Toda obenem bi šlo zagotovo ob uvajanju iger pomisliti tudi na prelomno leto 1968, ki je simbolno, v veliki meri pa tudi dejansko pomenilo v svetu preporod in predvsem nakazovalo prelom s starimi tradicijami ter odpiralo prostor novim modelom razumevanja človeka in družbe. V tem času je prevzemala družbeno iniciativo generacija, ki je bila sicer lahko rojena tudi že pred ali med

Tekači prek ciljne črte na prvih igrah v Celju, 1968.
(Osebna zbirka Metod Klemenc)

»Oče iger« Metod Klemenc ob igrah v Celju, 1968. (Osebna zbirka Metod Klemenc)

vojno, a je svojo največjo rast in preobrazbo doživela v prvem in drugem desetletju po končani vojni.

Že na prvem srečanju predstavnikov udeleženi mest v Celju je tako padla tudi odločitev, da se projekt nadaljuje. Udeleženi predstavniki mest so si bili edini, da idejo negujejo in izpopolnjujejo. Če naj jim bodo zgled olimpijske igre, so nekateri že razmišljali ne le o atletskih oblikah tekmovanj, ampak tudi o širjenju športnega nabora disciplin. Dogovorili so se, da bo čez dve leti prireditve v Vidmu (Udine), 1972. leta pa v Gradcu (Graz). Hkrati so imenovali poseben odbor, ki bo skrbel za izvedbo iger. Za predsednika so imenovali Metoda Klemenca (Celje), za člane pa so bili imenovani: Ovido Bernes (Videm), Josef List (Gradec), Robert Sander (München), Emmanuel Braunschweig (Lozana) in Zoran Naprudnik (Ljubljana).

Po Celju so se torej igre odvijale najprej v razmaku dveh let, Videm (1970), Gradec (1972), v naslednjem dvoletju pa sta bila prireditelja kar po dve mesti, leta 1974 Murska Sobota in Darmstadt in 1976 Murska Sobota in Ženeva. V naslednjem paketu so spet na dve leti sledili po en prireditelj, 1978 Ravne na Koroškem, 1980 Lozana in 1982 Darmstadt. Odtlej pa so igre organizirane vsako leto in sicer najmanj po en prireditelj na leto.

Posebnost organiziranja ICG torej že od vsega začetka temelji na medsebojnem povezovanju mest. Ta platforma dogovarjanj se je izkazala za uspešno tudi zato, ker so bile v preteklosti pogosto na nivoju držav politične prepreke previsoke, način komuniciranja pa pretogi ali zgolj formalistični. Lahko rečemo, da so tudi v tem pogledu mednarodne igre šolarjev izviren koncept, ki je tudi zaradi načina neposrednih povezav med mesti, znotraj le teh pa predvsem na posameznikih, ki so gojili visoko mero medsebojnega zaupanja, uspešno uresničeval svoje poslanstvo.

Že prvi »ad hoc« odbor iger iz Celja je zastavil osnovne smernice organizaciji tekmovanj. Ob pogoju, da na igrah sodelujejo mladi med 12. in 15. letom, so se že predstavniki prvih mest strinjali, da se izvedba ICG pogojuje s sodelovanjem najmanj 5 mest iz 3 držav. Posebej v zadnjih dveh desetletjih se je udeležba mest znatno dvignila. Rekord udeležbe imajo igre v Clevelandu s kar 130 udeleženi mesti.

Druga zelo zanimiva osnovna smernica organizacije iger pa so discipline, v katerih mladi tekmujejo. Ob tem so se že ustanovitelji usmerili v izvedbo tekmovanj v tiste športe, kjer ni neposrednega dotikanja, torej tiste, ki so časovno bodisi metrsko izmerljivi in tiste, kjer med nasprotnikoma stoji mreža. Zanimiv koncept izpostavlja še bolj pomen in namen iger, četudi se ga organizatorji iger ne držijo več v celoti že kar nekaj časa. Prvi kontaktni šport se vpelje v Murski Soboti leta 1976 s košarko, a so slednji športi zelo redki tudi na naslednjih izvedbah iger. V judu se tekmuje prvič leta 1983 v Troyesu in 1989 v Andori. Okvirni prelom v izbiri športov je mogoče zaznati z igrami v Hamiltonu leta 2000, ko se vključi v igre kar 9 športov (atletika, baseball, košarka, nogomet, gimnastika, softball, plavanje, tenis, odbojka), še vedno pa prevladujejo nekontaktni športi. Sicer je bilo največ športov vključenih na igrah v Clevelandu in Bangkoku, to je po 10 športov. Poprej se izvajajo v povprečju 3-4 športi na igre. Vsega skupaj je bilo doslej na ICG vključenih 39 športov, po vrsti pa si po številčnosti izvedb sledijo tekmovanja v: atletiki, plavanju, tenisu, namiznem tenisu, odbojki, nogometu, košarki.

Odbor ICG si je dolgo prizadeval za priznanje s strani najbolj eminentne svetovne športne organizacije Mednarodnega olimpijskega komiteja (MOK), kar po svoje ni bilo tako samoumevno predvsem zaradi unikatnega in posebnega koncepta delovanja ICG (namesto organizacijske forme športni klubi-zveze so temelj ICG mesta). Ambicijo in vsaj simbolno težnjo k temu izkazuje tudi formalni sedež delovanja ICG, ki je (tako kot MOK) v Lozani, četudi formalno predvsem zaradi ključne vpetosti preteklih in sedanjih predsednikov in sekretarjev organizacije »de facto« deluje tudi po drugih lokacijah. Priznanje ICG s strani MOK je bilo eno glavnih vodil dela sekretarja Emmanuela Braunschweiga, ki je bil med leti 1972 in 1987 predsednik odbora ICG.

Prelom v delovanju ICG tako pomeni predvsem leto 1990, ko MOK na srečanju v Lillehammerju decembra 1990 formalno podpre organizacijo ICG in jo poslej (tudi z delno materialno podporo) vzame v svoje okrilje. Predsednik MOK Juan Antonio Samaranch je tako februarja 1991 v pismu nagovoril takratnega predsednik odbora mednarodnih iger šolarjev Fritza Glenza: »Koristim priliko, da Vam

čestitam pri aktivnostih, ki jih gojite v čast olimpijskega gibanja. Zagotavljam Vam popolno podporo Mednarodnega olimpijskega odbora.»

Konec osemdesetih in predvsem začetek devetdesetih let 20. stoletja je v veliki meri tako zagotovo eno od največjih prelomnih obdobij ICG. Pravzaprav se je proces tranzicije in sprememb skozi prizmo dogajanj v ICG jasno nakazal že leta 1988, ko se igre prvič organizirajo na drugi strani razpadajoče železne zavese leta 1988 v madžarskem Sombotelu (Szombathely). Politično sporočilo širitve iger v nekdanji ožji blok držav zaveznic Sovjetske zveze je že napovedalo novo dobo gibanju ICG. Konec hladne vojne, obenem pa izbruh krvavih konfliktov na področju nekdanje Jugoslavije v začetku devetdesetih let, je močno zaznamoval tudi športni svet, toda tudi obratno, saj so sporočila ob športnih dogodkih sledila novim tokovom političnega preoblikovanja sveta. Leta 1993 je ob odprtju 22. iger v nemškem Darmstadtu v slavnostnem govoru župan mesta Peter Benz izpostavil igre tudi kot »gradnik skupne evropske hiše«.

Dogodkom pa je sledilo predvsem obdobje, ko je ICG najbolj zaznamovalo predvsem globalno širjenje po celotnem planetu.

Leta 1994 so igre prvič zunaj Evrope. V Severni Ameriki se mladi zberejo v kanadskem Hamiltonu. Zanimivo je, da je povezava do izvedbe iger v Hamiltonu bila naveza z ukrajinskim mestom Uzhgorod, kjer so Kanadčani prvič nastopili leta 1990. V Hamiltonu so prvič delno vključena tudi tekmovanja za invalidne športnike. Tradicionalno je bila udeležba na igrah pretežno evropska, toda z igrami v Hamiltonu je bila že zelo globalno zaznamovana, saj so tam tekmovali in se družili tudi mladi iz Peruja, Koreje, Kitajske, Indije ... Igre so na primer dobile tudi visoko politično podporo, saj je udeležence nagovoril tudi kanadski ministrski predsednik Jean Chrétien in med drugim izposta-

Naslovnica biltena za igre v Hamiltonu 1994. (Zgodovinski arhiv Celje, SI_ZAC/1628 Odbor Mednarodnih iger šolarjev)

vil: »Igre ponujajo mladim športnikom priložnost, ne le da preizkušajo svoje sposobnosti, temveč tudi razvijajo zavedanje o pomenu ekipnega duha, športa in fair-playa. Tovrstna tekmovanja igrajo ključno vlogo pri krepitvi vezi in sodelovanja med državami ter prepričan sem, da bodo rodila tudi dologotrajna osebna medsebojna prijateljstva.«

Poudarek iger v Hamiltonu je bi torej spet precej izpostavljen nad tekmovalnim značajem in je temeljil predvsem na obravnavi pristopov k športu, kar je izpostavljala tudi izobraževalna konferenca ob robu iger, ki je dajala poudarek na pomenu prostovoljstva in amaterizma v športu.

V letih 1994 in 1995 so večji mejniki vezani na gibanje ICG spet realizirani v Sloveniji. Ne le prve letne igre (1968), tudi prve zimske ICG so organi-

zirane v Sloveniji in sicer v Ravnah na Koroškem. I. mednarodne zimskošportne igre šolskih otrok zaznamujejo tekmovanja v smučarskih disciplinah: veleslalom, smučarski tek in smučarski skoki.

Po letu 1995 pa se temeljni koncept, ki temelji na partnerstvu mest v ICG, začne deloma dopolnjevati z zasnovami oblikovanja nacionalnih komitejev. V Sloveniji se je na priporočilo odbora ICG ustanovil prvi takšen odbor – *Slovenski nacionalni komite mednarodnih iger šolarjev*. Pozneje se je uradno preimenoval v *Slovensko združenje mednarodnih iger šolarjev*. Med 25. mednarodnimi igrami šolarjev, ki so bile 17. junija 1995 v Celju, so se župani slovenskih občin, ki so že organizirale mednarodne igre, dogovorili, da bodo nacionalni komite ustanovili, 5. novembra 1996 pa so na Ravnah na Koroškem sprejeli Statut Slovenskega združenja mednarodnih iger šolarjev. Prvi predsednik slovenskega odbora je postal Jožef Robert Šater. Sledile so vzpostavitev organizacij tudi po drugih državah, leta 1997 se je tako v Sombotelu ustanovil madžarski nacionalni komite za mednarodne igre šolarjev.

Leta 1997 se 27. igre odvijajo v Sparti, nedaleč od znamenite Olimpije. Tako je zopet izpostavljena tudi simbolna vez med antično Grčijo kot izvorom olimpijskih iger in deželo, kjer so bile prvič obujene olimpijske igre moderne dobe (1896). V pozdravnem nagovoru je predsednik grškega olimpijskega komiteja Lambis Nikolaou izpostavil: »*Sparta, ki je že od antičnih časov dajala velik pomen mladostni moči, predvsem kot telesnemu predpogoju za utrjevanje uma, danes nadaljuje to tradicijo z velikim uspehom. Poleg fair-playa in posebnosti vsakega tekmovanja, nudijo te igre otrokom priložnost, da se družijo ne glede na rasno, versko ali politično prepričanje ter razvijajo medsebojno spoštovanje.*«

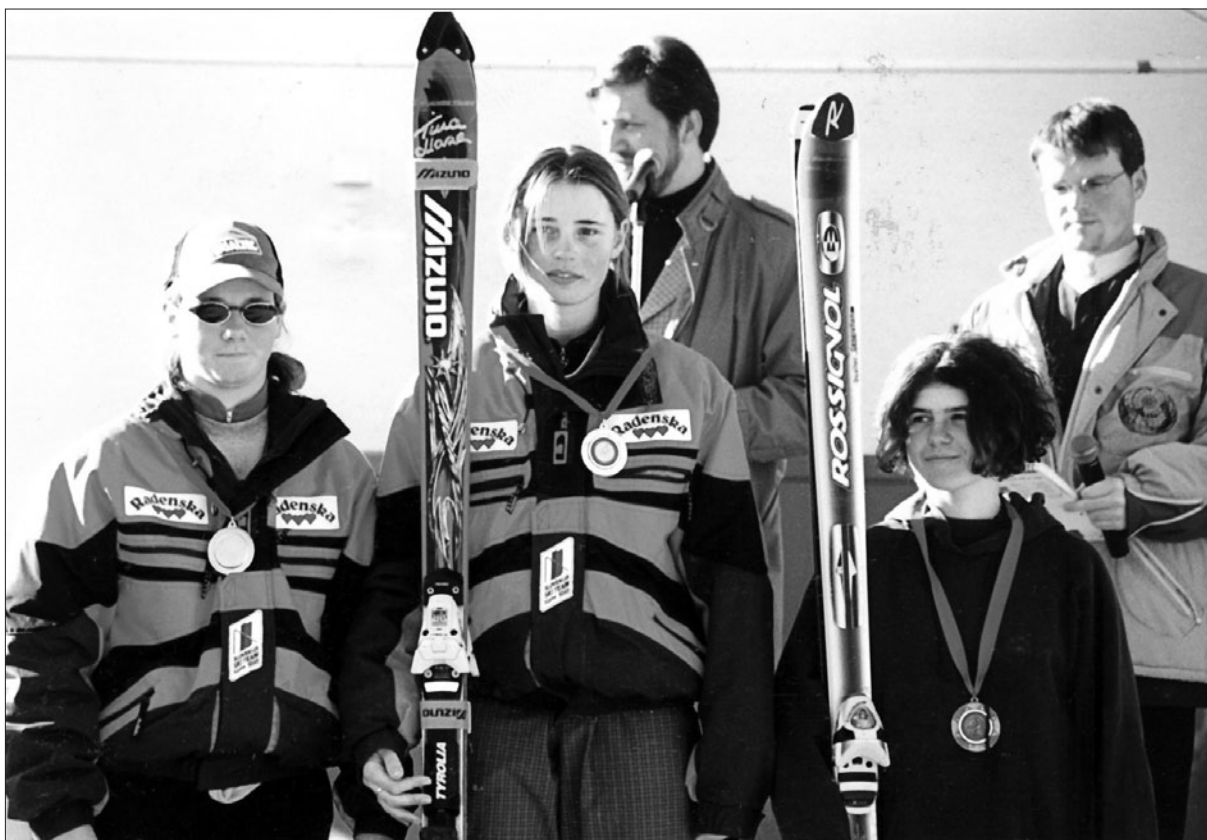
Ob organizaciji iger so vzporedno večkrat potekali tudi operativni sestanki odborov ICG ali celo skupščine. V Sparti se tako na primer na skupščini ICG obravnavajo tudi nekatere določbe statuta sprejetega leta 1988 v Darmstadtu, ki je določal tudi simbole ICG. Statut navaja naslednje simbole gibanja: zastava s petimi atleti in petimi medsebojno povezanimi krogi (v rdeči, modri, rumeni, zeleni in črni barvi na beli podlagi); himna (Beethoven/Schiller »Oda radosti«); medalje (zlata, srebrna, bronasta) in grb/logotip iger. Predvsem glede krogov je

v kasnejšem obdobju prišlo do situacije, ko zaradi ekskluzivnosti rabe olimpijskih krogov za potrebe MOK, pride do procesa spreminjanja logotipa ICG, ki danes ne uporablja več olimpijskih krogov, ampak samo pet tekačev v liniji, ki sicer v barvnem zaporedju sledijo barvam olimpijskim krogom.

Predsednik MOK Samaranch sicer prvič neposredno prisostvuje izvedbi iger leta 1998 v španskem Logorñu in sicer na zaključni slovesnosti, leto prej sicer neposredno pred izvedbo 3. mednarodnih zimskih iger šolarjev, ki potekajo v začetku leta 1998, obišče Maribor. Ob izvedbi iger pa organizatorjem po telegramu čestita in še enkrat potrdi navezavo ICG z olimpijskimi vrednotami, čestita odboru ICG za delo in promoviranje olimpijskih vrednot prijateljstva, solidarnosti in fair-playa. Na igrah v Mariboru je nastopila tudi osnovnošolka Tina Maze iz Črne na Koroškem, ki postane v nadaljevanju športne kariere večkratna svetovna in olimpijska prvakinja. Izpostavimo to zgolj kot zanimivost, da je na različnih izvedbah ICG zagotovo nastopilo tudi več kasnejših svetovnih šampionov – eden zadnjih primerov je najboljša evropska badminton igralka za leto 2017 Kirsty Gilmour, ki je za ekipo škotskega Hamiltona nastopila na ICG v Reykyaviku 2007, ali pa kanadska svetovna plavalna prvakinja in 100 m hrbtno iz Budimpešte 2017, ki je nastopila na ICG v Atenah 2009. Toda vodenja statistik te vrste in izpostavljanja posameznikov razumljivo glede na značaj in poslanstvo iger pravzaprav nima smisla na tem mestu preveč poudarjati.

Po letu 1996, ko umre Fritz Glentz, ki je najprej sekretar, v letih 1987-1996 pa predsednik odbora ICG, prevzame predsedniško mesto Jožef Robert Šater, ki je predsednik odbora ICG do leta 2003. V času njegovega mandata pride tudi do nove vzpostavitev organizacije znotraj ICG, saj leta 2001 člani odbora ICG ustanovijo tehnično komisijo in izvršni odbor ICG, da bi se delo lažje usklajevalo.

Leta 1999 se v Lozani na slavnostni seji počasti 30 letnica ICG, na kateri je bila predstavljena tudi brošura ob 30 letnici iger, ki je bila v glavnem redakcijsko delo Jožeta Vilda. Brošura, ki vsebuje nagovore posameznikov, statistični pregled izvedenih iger in statut organizacije, je izšla v 300 izvodih, ki so bili razdeljeni posameznikom, mestom in županstvom, ki so dotlej organizirali igre.

Tina Maze (v sredini) na podelitvi priznanj za rezultate v veleslalomu na Zimskih mednarodnih igrah šolarjev v Mariboru, 1999. (Zgodovinski arhiv Celje, SI_ZAC/1628 Odbor Mednarodnih iger šolarjev)

Po letu 2000 gibanje dobi nov globalni polet, ki ga posebej zaznamujejo igre v kanadskem Hamiltonu. Igre se razglašajo hkrati kot »Millenium festival« in organizatorji iger se na festival dobro pripravijo. V okviru organizacijskega komiteja potekajo tudi mnogi premisleki o reguliranju iger, bolj natančno so se med drugim posvetili definiciji starosti udeležencev. Danes je omejitev nastopajočih po pravilih že zelo natančno določena. Sodelujoči športniki morajo prebivati ali obiskovati šolo v mestu, ki ga zastopajo, udeleženci pa morajo biti stari 12 let do 1. januarja v letu iger in še vedno 15 let do 31. decembra v letu izvedenih iger. V zvezi z organizacijo in pripravi na igre v Hamiltonu se je oblikoval tudi poseben strateški dokument »The Vision for the Year 2000«. Program je naštel smernice nadaljnjega razvoja iger in je povzet v skrajšanih točkah. Predsednik kanadskega odbora za izvedbo iger Johnny Kiriakopoulos je kot zelo ambiciozen cilj izvedbam iger za prihodnost dal udeležbo 100 mest in 4000 udeležencev.

Igre novih presežkov so vezane v naslednjih letih predvsem na organizacijo mesta Cleveland v ZDA leta 2004. Udeleženi je bilo kar 130 mest in okrog 2.500 predstavnikov gostujočih mest. Na proslavi ob odprtju iger je udeležence pozdravil tudi predsednik ZDA George W. Bush. Odlično izvedene igre je sicer deloma motil v izvedbi dež in program so morali prilagajati, toda, »otroci so prilagodljivi,« je za lokalni časnik izjavil teniški sodnik. Kot omenjeno, to niso bile prve igre v Severni Ameriki, bile pa so prve v ZDA. Drugič so bile igre v ZDA leta 2008 v San Franciscu.

Nov globalni mejnik gibanju so bile prve igre v Aziji. Taipei na Tajvanu je leta 2002 ostal mnogim udeležencem v spominu zaradi vpeljave iger v novo kulturno okolje. Leta 2006 v Bankoku na Tajskem nastopi kar 2.280 udeležencev iz 83 mest in 58 držav, kar je nov mejnik za azijske izvedbe iger, kamor se igre spet vrnejo leta 2012, ko igre gosti korejski Daegu in sicer le leto zatem, ko to mesto gosti elitno atletsko svetovno prvenstvo.

A tudi na stari celini izvora so še ostajale zelo pomembne sive lise, ki so se v novem tisočletju dokončno zabrisale. V Coventry kot prvo mesto v Združenem kraljestvu igre pridejo leta 2005, v nordijski del evropske celine pa prvič leta 2007, ko igre gosti islandski Reykyavik.

Šport in kultura se v posebno simbiozo zlije-ta z igrami leta 2003 v Gradcu, saj je to avstrijsko mesto hkrati tudi aktualna evropska prestolnica kulture. Z igrami v Gradcu se vključi v program tekmovanj tudi paket nekaj atraktivnih disciplin, kot sta rokomet na mivki in odbojka na mivki (sicer že v Velenju 1999, kasneje pa v Alkmaarju 2015 in Kaunasu 2017) ali tekmovanje v orientaciji (sicer že v Lozani 1980 in Murski Soboti 1983). Pred igrami v Gradcu tragično umre aktualni predsednik Jožef Robert Šater, ki ga na mestu predsednika odbora ICG zamenja sekretar in podpredsednik Torsten Rasch. Rasch iz Nemčije opravlja predsedniško funkcijo še danes.

Glavna os izvedb ICG je skozi zgodovino temeljila predvsem na poletnih igrah. Zimski športi so namreč zaradi različnih razlogov bolj omejeni, tako glede na lokacije izvedb kot potencial udeleženih predstavnikov. Toda kljub temu se je tradicija zimskih iger po začetnem zanosu nadaljevala. Po desetletnem premoru (po organiziranih igrah v Mariboru) sta se za organizacijo iger leta 2009 združili švicarski mesti Montreux in Vevey. Udeležba okrog 500 otrok v šestih disciplinah je pomemben mejnik organizacije zimskih ICG, posebej s poudarkom, da je bila udeležba tudi iz Amerike, Kitajske in celo iz Kenije. V Afriki se sicer zaenkrat igre še niso organizirale, vseeno pa gre izpostaviti, da je udeležba posameznih afriških mest registrirana že od letnih ICG v Sparti leta 1997, katerih se udeležijo predstavniki južnoafriškega Johannesburga.

Zimske igre so leta 2011 prvič v Severni Ameriki v mestu Kelowna v Kanadi. Zelo pomemben mejnik v organizaciji ICG pa je vključitev prvega ruskega mesta. Leta 2013 se prvič ICG organizirajo v Rusiji. Tudi letne igre se prej niso nikoli organizirale v kakšnem ruskem mestu, četudi so bili predstavniki St. Peterburga prisotni že na igrah v Plöcku leta 2002. Zimske ICG v mestu Ufa 2013 so med zimskimi rekordne po udeleženih mestih (59) in udeležencih (860). Udeležba je povsem primer-

ljiva tudi na zadnjih organiziranih zimskih ICG v avstrijskem Innsbrucku leta 2016. Dvakratno olimpijsko mesto (1964 in 1976) je postavilo nov mejnik z organizacijo tekmovanj v kar 31 disciplinah, pri čemer se je v organizaciji vselej močno izpostavljala predvsem vloga prostovoljcev pri organizaciji iger. Izvrstno delo in pomembno vez med organizacijo in gostujočimi ekipami je tako opravilo okrog 700 prostovoljcev.

Leta 2010 gosti igre prvič arabski svet. 44. mednarodne igre otrok priredi mesto Manama v kraljevini Bahrain. Medkulturni polet iger se širi tako po eni strani po preostalih delih planeta, po drugi pa ostaja duh medkulturnega dialoga temelj tudi med samo izvedbo iger. *Gulf Daily News* je ob igrah v Manami povzel izjavo predsednika ICG Torstena Rascha, ki je že prvi dan tekmovanj izpostavil nekaj epizod, ki potrjujejo poslanstvo iger. Med drugim, »med podelitvijo medalj v plavanju sta stala skupaj na odru predstavnik iz Tajvana in Kitajske. Ko so se medalje podelile, sta se prijela za roke in vedro kramljala in se skupaj fotografirala. Nikoli poprej nisem zaznal takega dogajanja med predstavniki dežel s skrhanimi diplomatskimi odnosi. To je bil res znak pravega prijateljstva. Bila sta le prijatelja, ki sta se spoštovala, brez sledenja uradnim protokolom. Res sem to občudoval.«

Zelo pomembna in izpostavljanja vredna kvaliteta iger v zadnjih izvedbah po celotnem svetu pa ni le izpostavljanje tehnično odlično izvedene organizacije, temveč predvsem izpostavljanje vpetosti izvedbe iger in njenih učinkov na lokalno skupnost, kjer igre potekajo. Kot primer lahko navedemo že dokumentacijo v zvezi s kandidaturom škotskega mesta Lanarkshire za leto 2011, ki je močno izpostavljalo potrebo, kako igre čimbolj vključiti v lokalno skupnost.

Pravzaprav je ta moment stapljanja po eni strani tudi del na novo izumljene retorike sodobnega sveta, saj so se v praksi pravzaprav na neposreden način udeleženci stapljali z lokalnim okoljem najboljše pravzaprav že na prvih igrah v Celju, ko so gostujoče otroke gostile domače družine vrstnikov, toda očitno je potreba in predvsem posledice sodobnega medčloveškega odtujevanja vodila tudi organizatorje ICG v smer, da momente izvedbe posledic iger na lokalno okolje tudi bolj aktivno

vključijo v postopke izbire mest, ki kandidirajo za izvedbo iger.

Leta 2014 igre osvojijo novo celino, Avstralijo. Lake Macquaire je prireditelj, ki sicer s prvo udeležbo na ICG debitira v San Franciscu leta 2008.

Ob koncu zgodovinskega pregleda pa omenimo še aktivnosti v zvezi s fair-play gibanjem, ki je posebej v zadnjem desetletju postalo ena od bolj izpostavljenih in promoviranih vrednot na področju (vrhunskega) športa, ICG pa ga ima s svojim osnovnim poslanstvom širjenja spoštovanja in prijateljstva preko športa v genomu zapisanega od samega začetka. Posledice, ki jih svet danes zaznava posebej na področju vrhunskega športa, so tako dale še enkrat potrditev, da so ustanovitelji ICG v svoje poslanstvo izpostavili prav tiste vrednote, na katere je vrhunski šport v svoji transformaciji od izvirnega amaterizma v popoln profesionalizem prepogosto pozabljal. Le vprašanje časa in bližnje prihodnosti je bilo, kdaj bo »skesani« športni svet bolj zaznal gibanje ICG. Leta 2013 je v Kazanu v Rusiji odbor ICG prejel tako imenovano *Willi Daume World Fair Play Trophy* za promocijo vrednot fair-playa ob igrah v Windsorju v Kanadi leta 2013. Od iger v Lanakshiru 2011 pa tudi odbor ICG podeljuje *ICG Fair play award* športnikom ali ekipam. Tudi Fair-play je torej v minulih desetletjih postal nekakšen del tekmovanja. Športni svet se spreminja. Podeljevanje takšne nagrade je zagotovo nekaj, kar ob prvi izvedbi iger leta 1968 v Celju organizatorjem nikoli ne bi prišlo na misel.

Viri in literatura

Zgodovinski arhiv Celje, SI_ZAC/1628 Odbor
Mednarodnih iger šolarjev
International children's games: 50 years. (uredil
Jože Volfand in drugi). Celje: Celje Sports
Association, 2018.

Božič Milan: Lep in svež je bil ta šopek. *Celjski
tednik*, 13. 6. 1968.